

SHANTYSANG I SEJLSKIBENES SIDSTE DAGE

Af

H. T. MØLLER

Årbogens redaktion har ofte ønsket at bringe en artikel om de shanties, som blev sunget ombord på de gamle sejlskibe. Ved et heldigt tilfælde kom Handels- og Søfartsmuseet i forbindelse med en gammel sejlskibssømand, som i sin ungdom har oplevet de hvide sejls sidste storhedstid og som var i stand til at fortælle om disse opsange. Tilmed kunne han huske teksterne til ni engelske shanties, som i denne form gengives her for første gang på tryk. De ledsagende noder er transskriberet efter hans sang, således som de af museet er optaget på bånd. H. T. Møller er født i København 1888.

HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS venlige opfordring til mig om at fortælle og kommentere de shanties, jeg lærte i mine drenge- og ungdomsår på de lange rejser i de store sejlskibe, imødekommer jeg gerne, men da den tid jo ligger mange år tilbage, beder jeg om tilgivelse, hvis hukommelsen skulle svigte på et eller andet punkt.

Først et par bemærkninger.

Shanties – i nordisk sprogbrug opsange – er *ikke* sømandssange; de er arbejdssange, der blev sunget ved arbejde i de gamle træskibe, hvor man arbejdede i flok: ankerletning, sejlhejsning, ved pumperne og iøvrigt ved ethvert arbejde, hvor der skulle hales; de blev aldrig sunget i fritiden, og de var tabu i havn.

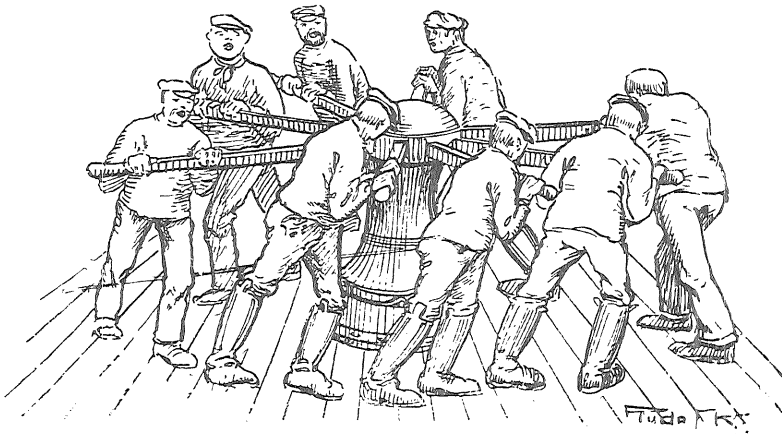
Mange mennesker har den opfattelse, at shanties var sange, søfolkene forlystede sig med, og det er tænkeligt, at en fjernsynsudsendelse som f. eks. den fra skoleskibet „Danmark“ (i efteråret 1963) har været medvirkende til, at mange har fået bibragt den opfattelse, men den er altså fejlagtig.

I denne udsendelse, som jeg både så og hørte, optrådte Radiokoret med en operasanger som „shanty-master“ – en benævnelse ganske ukendt i min tid, og sikkert også før; vi havde en shantymand, en ældre matros, der kendte sit arbejde, ikke alene skibets, men også med hensyn til at synge, og *hvad* han skulle synge ved en given lejlighed, – det var ikke ligegyldigt. Der var traditioner, der skulle følges. Endvidere skulle han være istand til at kunne improvisere; „tabte“ han et vers eller to, måtte han øjeblikkelig finde erstatning.

Denne TV-udsendelse gav kultiveret sang med shanty-tekst, men shanty-sang var det ikke og kunne ikke være; radio-sangerne kendte ikke skibene, der blev sunget i, havde ikke set mændene ved det arbejde, de sang til. Radiokoret var uskyldigt – det gjorde sit bedste. Havde der været nogle få af de gamle søfolk med, var der måske blevet en god udsendelse – også uden „shanty-master“.

Der var – lige op til den tid, da jeg kom ud med disse skibe – en broget mangfoldighed af shanties. Der var først de to hovedgrupper: „hauling shanties“ og „capstan shanties“; de første til at hale efter og de næste til ankerspillet. I træskibenes tid blev der også sunget ved pumperne, men det var før min tid. De to hovedgrupper var delt op i en uendelighed af forskellige; ved udrejse fra Europa havde man visse, og når skibet var for hjemgående, sang man andre. The- og uldclippere havde hver sine, hvalfangere og slaveskibe ligeledes. Skibe til en bestemt havn eller flod fra Europa eller hjem igen, sang deres egne, og „Black-Ball“-rederiet i Liverpool havde også nogle til deres paketter, der sejlede med emigranter og post til New York. Shanties fra dette rederi var *ikke* for sarte sjæle eller følsomme sind; mand-skaberne i disse paketter fik en hårdhændet behandling, og dette sang de ud for alle vinde.

Dampskibenes fremgang forvoldte sejlskibenes forsvinden, og dermed forsvandt også de mange shanties; de ældre af mine kammerater blandt matroserne kunne dog stadig synge til arbejdet, og de sang de bedste af dem, de hørte i deres unge dage, og det er da af disse matroser, jeg har lært de her nedskrevne. Det kan af versene i hver enkelt shanty så omtrent ses, hvorfra de stammer – om de er

I gangspillet. Folkene går rundt, mens de synger den bekendte shanty „We are bound for Rio Grande.“ Det letter arbejdet og angiver takten under det trælsomme slid. – Tegning af den norske tegner Rudolf Krog, i Diderik H. Brochmann: Opsang fra seilskibstiden (Kristiania 1916).

Capstan shanty singing, "We are bound for Rio Grande."

engelske eller amerikanske, og i hvilke skibe de blev brugt ved arbejdet.

Jeg lærte kun ni – deraf var seks til at hale efter, og tre var til ankeret, og heraf var den ene endda kun en rest.

De første to lærte jeg som yngste dreng i en norsk bark; de hørte oprindelig til det ovenfor nævnte „Black-Ball“-rederi. De var vuggeviser sammenlignet med de fleste i rederiets paketter.

Den første var „Across the Western Ocean“, den anden „Blow the Man Down“. De blev kun sunget i det nordlige Atlanterhav (Western Ocean) og kun på udrejse fra Europa.

Nummer tre var „Blow Boys, Blow“, en gammel slaveskibsshanty. Den blev på min tid kun sunget i „De brølende Fyrer“, altså syd for Afrika og Sydamerika, de stærke vestenvindes område, for ikke at nævne orkanernes. At synge dernede var altid et vådt job – vi stod som regel i vand til midt på livet og måtte ofte dukke os og holde fast i et eller andet, når grøn sø kom ombord. Skipperen stod altid oppe på broen og gav hals, både når der kom en sø, eller han syntes det

gik for langsomt med at få sejlet op. En af mine skippere kunne bestemt ikke lide den shanty og ville ikke høre den, men da det jo var shantymanden, der bestemte, hvad der skulle synges, blev det altså „Blow Boys, Blow“, og så kunne skipperen rase så meget han lystede; der blev ikke sunget andre, og da vi gerne ville ud af det iskolde vand, blev der lagt kræfter i til hvert brøl.

De næste tre er også til at hale efter; de blev sunget i mildere vejr, – omkring passaterne, når der skiftedes sejl, enten vi skulle ned i troperne eller ud derfra. De to første af dem er af amerikansk oprindelse.

„Renzo Boys“ var en hvalfangershanty, og den næste var en neger-shanty, som også har været brugt til ankeret, men vi brugte den til bramsejlene, og den var ganske god at hale efter. Den sidste af disse var „Whisky Johnnie“, også en fortrinlig shanty at hale efter. Den var en af de ældste, der kendtes, og den havde en uhyggelig mængde vers – jeg kender dog kun dem, der er nedskrevet. En af de shantymænd, jeg har sejlet med, jonglerede med de fleste af de mange; andre improviserede kun med dem, når de „tabte“ et vers eller to.

Så er der anker-shanties, og her lå det lidt tungt – der gik jo flere måneder imellem, vi sang disse. „Sacramento“ nævnes først – resterne af den. Den kom frem, da der blev fundet guld i California omkring 1850. På den tid var der ingen jernbaner fra kyst til kyst i USA, og de, der ville på guldgraveri derud, måtte sejle i sejskibene, – rundt Kap Horn. Få år efter holdt den sejlads op, og dermed forsvandt da „Sacramento“, men der fandtes dog rester af den hist og her, og jeg fik de to vers, der blev sunget, sammen med den næste, „Rio Grande“.

Denne hørte – som før nævnt – til Sydamerikafarten på udrejse fra Europa. Jeg har dog kun hørt den på hjemrejse – nemlig i Falmouth i England. Her kom omtrent alle skibe fra hele verden; de forlod lastehavn et eller andet sted på kloden, uden at vide noget om, hvor de skulle losse. Så hed det altid „Falmouth for Order“, og der var jeg første gang i 1906 med en britisk firmastet bark; vi kom fra Australien. Der lå mange skibe derinde i bugten, da vi kom, og mange forsvandt i de 8 dage, vi lå der. De tog deres ankre til tonerne af „Rio Grande“;

sunget af mændene på samtlige skibe, der blev liggende. Det var en betagende oplevelse at høre den shanty derinde i bugten med de lave bjerge rundt om. Og den blev sunget hver dag, medens vi lå der – der kom andre skibe ind, som tog pladsen op for dem, der var gået ud, og det skete både dag og nat. Tre gange har jeg været derinde: scenariet var det samme, oplevelsen, betagelsen. Det har vel været glæden over atter at være hjemme ; alle havde jo haft en lang rejse fra sidste havn, og for somme af dem tilmed en hård. Mit skib havde 155 dage hjem – på smalkost. Vi var glade, og jeg har hørt mange sige det samme. Næste gang, jeg hørte „Rio Grande“, var på La Plata – så sang vi alene, og ankeret var lige som tungere at få op. Senere sang vi den på Columbiafloden. Det var lettere i Falmouth, da vi nåede dertil.

Den sidste af de shanties, jeg lærte, var „Rolling Home“ – vel nok en af de smukkeste. Den blev kun sunget ude på salpeterpladserne i Stillehavet – og kun når skibet skulle til Europa med sin last. Jeg var derude i 1910 – i Antofagasta, – den eneste gang jeg har været på den kyst, hvor skibene ligger på åben red og laster fra pramme, parat til at stikke ankrene fra sig om nødvendigt. Vi havde dog ingen besværligheder, men fik lastet forholdsvis hurtigt (sagde styrmanden).

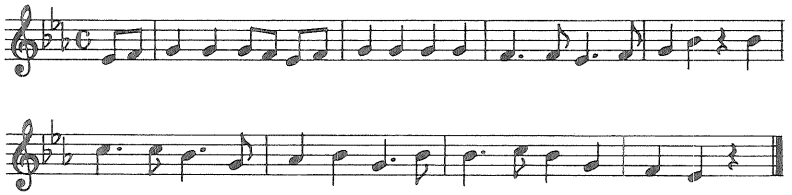
Nu er der visse ceremonier, der følger med, når der gøres klar til at lette ; når den sidste strop sække kommer over siden, sidder skibets yngste dreng på den, og der bliver travlhed med at dække lugerne. Om aftenen hejses „Sydkorset“ op under storraen – fire lanterner ; traditionen bød også, at der sendtes en flaske ildvand forud, men det skete ikke i dette skib. Det gjorde dog ingen skår i vor glæde over at skulle hjem ; der var allerede tidligt på aftenen kommet kammerater ombord, og det lod til, at de havde rigeligt med til alle ; selv havde vi intet, ingen af os havde været i land i den tid, vi havde ligget der.

Straks næste morgen tog vi fat – vi trampede ankrene op og istemte tonerne til „Rolling Home“ ; det var signalet til kammeraterne i de omliggende skibe, vel en halv snes stykker. De sang med, – det var deres måde at ønske os en god rejse hjem ; den var jo lang og tilmed rundt Kap Horn.

Nu kunne de ankre udmærket godt være taget med dampspillet – vi lossede og lastede med damp – men skipperen ville antagelig gerne høre os synge denne shanty ; vi havde sunget det meste af natten, ikke shanties men andre sange. Der blev ikke sunget til arbejdet der ombord ; skibet havde patentspil til alle sejl. Vi fik altså lov til at synge og trampe, og det er troligt, at der blev sparet nogle kul og lidt ferskvand, – til glæde for rederiet i Glasgow – Skotter? Vi var ikke i Falmouth, men sejlede direkte til Hamborg, og efter den rejse har jeg ikke sunget shanties ombord i noget skib. Jeg gik i dampskibe i kul-farten på den engelske kyst med bopæl iland. I de fire år, jeg boede derovre, traf jeg ikke en eneste mand, der havde det ringeste kendskab til det, der her er skrevet om. De fleste af mine kammerater her var ældre mænd med familie ; ingen af dem havde nogensinde været i sejl, så jeg var en ener i de både.

Min søfart holdt op med den første verdenskrigs udbrud, men de shanties, jeg lærte i vindskibene, er ikke glemt – de synges stadig i min lille stue, og har jeg med disse linier kunnet gøre lidt til, at de ni, der her er nedskrevet, bevares for den tid, der kommer efter mig, har jeg lov til at være tilfreds.

ACROSS THE WESTERN OCEAN

SOLO O the times are hard and the wages are low,
 KOR *Amelia* where're you *bound* to?
 SOLO The Rocky Mountains are my home,
 KOR *Across* the western *ocean*.

That land o' promise there you'll see,
 I'm bound across the western sea.

To Liverpool I will take my way,
To Liverpool that Yankee school.

Here is Liverpool Pat with his tarpaulin hat,
And Yankee Jack, that packet rat.

Beware those packet rats, I pray,
They'll steal your stores and clothes away.

BLOW THE MAN DOWN

SOLO O blow the man down, bullies, blow the man down,

KOR Tommy way ay o *blow* the man down,

SOLO O blow the man down in Liverpool town,

KOR O *give* me some time to *blow* the man down.

One day I was walking in Paradise Street
A saucy policeman I happened to meet.

Says he you're a Black Baller by the cut o' your hair,
You're a Black Baller by the clothes that you wear.

You've sailed in a packet that flies the Black Ball,
You've robbed some poor Dutchman of boots, clothes and all.

Policeman, policeman, you do me great wrong,
I'm a Flying-Fish sailor just home from Hongkong.

They gave me three months in Walton jail,
For booting and kicking and biting his nails.

'Twas in a Black Baller I first served my time,
And in that Black Baller I wasted my prime.

'Tis when a Black Baller's preparing for sea,
You'll split your sides laughing at the sights you will see.

At the tinkers and tailors and soldiers and all,
Who ship for prime seamen aboard a Black Ball.

And when that Black Baller is clear o' the land,
The bosun then bawls out his word o' command.

Lay aft, is the cry, to the break o' the poop,
Or I'll help you along with the toe o' my boot.

It is starboard and larboard, on the deck you will sprawl,
For Kicking Jack Williams commands this Black Ball.

BLOW BOYS, BLOW

SOLO O blow my boys, I long to hear you,

KOR *Blow boys, blow.*

SOLO O blow my boys, I long to hear you,

KOR *Blow boys, bully boys blow.*

O was you ever in the Congo River?
 O well I've been in the Congo River.

The Congo is a mighty river,
 Where fever makes the white man shiver.

A Yankee ship came down the river,
 Her masts and yards were made of silver.

How do you know she was a Yankee clipper?
 The stars and stripes was flying above her.

Who do you think was the skipper of her?
 Why, Holy Joe, the nigger lover.

Who do you think was the chief mate of her?
 Why, Boss-Eyed Bill, the Bowery runner.

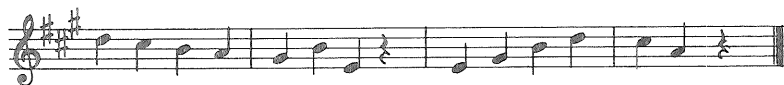
What do you think they had for dinner?
 Belaying-pin soup and knuckleduster.

And she was bound for London city,
 She never came there, o what a pity!

O blow to-day and blow to-morrow,
 And if it don't it will be a sorrow.

O blow my boys, o blow for ever,
 O blow me down to the Congo River.

WHISKY JOHNNIE

SOLO O whisky is the life of man,

KOR *Whisky Johnnie.*

SOLO O whisky is the life of man,

KOR *Whisky for my Johnnie.*

So I drink whisky when I can,

O I drink whisky when I can.

And whisky killed my poor old Dad,

O whisky killed my poor old Dad.

And whisky made my sister a bitch,

O whisky made my sister a bitch.

And whisky made me pawn my clothes,

O whisky made me pawn my clothes.

And whisky made me go to jail,

O whisky made me go to jail.

O whisky up and whisky down,

Aye whisky up and whisky down.

O whisky hot and whisky cold,

And whisky when I'm getting old.

And whisky here and whisky there,

O whisky here and everywhere.

RENZO, BOYS, RENZO

SOLO O Renzo was no sailor,
 KOR *Renzo*, boys, *Renzo*.
 SOLO O Renzo was no sailor,
 KOR *Renzo*, boys, *Renzo*.

He was a New York tailor,
 He was a New York tailor.

He shipped in a South Sea whaler,
 He shipped in a South Sea whaler.

But he could not do his duty,
 So they took him to the gangway.

And they gave him nine and thirty,
 Aye, lashes nine and thirty.

But the skipper being a good old man,
 He took Renzo to his cabin.

And gave him wine and water,
 And Renzo kissed his daughter.

They taught him navigation,
 To fit him for his station.

Now Renzo he's a sailor,
 He is chief mate of that whaler.

SALLY BROWN

SOLO O Sally Brown was a nice mulatta,
 KOR *Way ay roll and go,*
 SOLO She drinks the rum and she chews tobacca,
 KOR *I spent my money on Sally Brown.*

For seven long years I've courted Sally,
 She said: O boy, why do you dally?

O Sally Brown, how I long to see you,
 O Sally, I will not deceive you.

O Sally Brown, what is now the matter,
 She's a pretty girl, but I can't get at her.

O Sally Brown is a creole lady,
 I think she's got a nigger baby.

Now Sally lives in the old plantation,
 She's a member of the wild-geese nation.

SACRAMENTO

SOLO O the Campton ladies they sing this song,
 KOR And they say so, and they do so,
 SOLO And the Campton race-track is five miles long,
 KOR And ahoodi hoodi day.

Blow boys, blow, for California,
 There is plenty of gold,
 So I have been told,
 On the banks of Sacramento.

And I came to a river where I couldn't get across,
 So I jumped on a chinaman, for I thought he was a horse.

RIO GRANDE

SOLO I'm a Flying-Fish sailor just home from Hongkong.
 KOR O yo, o Rio Grand'.
 SOLO And I was paid off in Liverpool town,
 KOR We are bound for Rio Grande.
 O yo, o Rio, o heave for Rio,
 Sing fare you well, my pretty young maid,
 We are bound for Rio Grande.

One day I was walking in Paradise Street,
I met there a girl so nice and sweet.

O where are you going, my pretty young maid?
I am going to my father, kind sailor, she said.

O what is your father, my pretty young maid?
My father is a farmer, kind sailor, she said.

O where is your mother, my pretty young maid?
She is home on the farm, kind sailor, she said.

Will you be my wife, my pretty young maid?
I will be that with pleasure, kind sailor, she said.

So when I come home I will make you my wife,
And then we will walk together for life.

ROLLING HOME

SOLO

Pipe all hands to man the capstan,
See your cable run all clear,
For tonight we will leave the harbour,
And for England we will steer.
We will sing in joyful chorus,
In the watches of the night,

KOR
 We will see the shores of England,
 When the grey dawn brings the light.
 Rolling home, rolling home,
 Rolling home across the sea,
 Rolling home to merry England,
 Rolling home, dear land, to thee.

Up aloft amid the rigging,
 Blows the loud exulting gale,
 Like a bird's wide outstretched pinions,
 Spreads on high each swelling sail.
 And the wild waves cleft behind us,
 Seem to murmur as they flow,
 There are loving hearts that wait you,
 In the land to which we go.

Many thousand miles behind us,
 Many thousand miles before,
 Ancient ocean heaves to waft us,
 To the well-remembered shore.
 Cheer up, Jack, bright smiles await you,
 From the fairest of the fair,
 And her loving eyes will greet you,
 With kind welcomes everywhere.

Noderne er transskriberet fra båndoptagelsen af forfatterens sang ved museumsassistent Svend Jørgensen og rentegnet af Leif Johansen, København.

De kursiverede ord i omkvædet angiver, hvor der blev halet i fællesskab, mens ordet blev brølet ud.

SEA SHANTIES IN THE LAST DAYS OF SAIL

Summary

The old sea shanties have long ago disappeared from the seven seas. Occasionally one can still hear them sung, for example on television, but they do not ring as true as they did when sailing ships still existed. Shanties are not sailors' song proper but simply working songs, which were sung by the crews of the old sailing ships while they were doing the heavy work that required a great effort from all hands *e.g.* weighing the anchor, hoisting the sails, bracing the yards, pumping, in short any job which the men had to haul or heave at together. The shantyman would begin the singing and everyone join in the chorus. It helped to get the job done when all the men roared out the words and at certain places all heaved or hauled together with all their strength.

The writer of this article (born in Copenhagen in 1888) sailed aboard sailing ships and recalls shanties being sung on board in his youth. He learned "Across the Western Ocean" and "Blow the Man Down" while he was cabin boy on a Norwegian barque. These two shanties are only used in the North Atlantic. "Blow, Boys, Blow" was an old slave ship shanty which was only sung in the roaring forties. "Whisky Johnnie", "Renzo" and "Sally Brown" were sung when the sails were shifted before and after passing the trade wind belt. "Renzo" was originally a whaler shanty and "Sally Brown" a negro shanty. "Whisky Johnnie" is probably one of the oldest shanties.

These six shanties mentioned above are all hauling shanties, the three following are anchor shanties. "Sacramento" dates from the time when gold was found in California, c. 1850; "Rio Grande" was sung when leaving Europe for South America, and finally the sailors' favourite, the beautiful "Rolling Home", which was only sung in the nitre ports on the Pacific coast of South America.

Pump shanties were no longer sung in the author's sailing days.

The words and music are given here as the author learned them and remembered them fifty years later.

As steam superseded sail shanties dropped out of use because there was no longer any need for them. Machines took over the work men had done before. Fortunately many of the shanties were recorded before it was too late, particularly in England and the USA. Both words and melodies vary considerably in the different collections that exist today, simply because there were no standard printed words. Who first wrote them we do not know. Seamen learned shanties from one another during their work on board and the shanty men could always at a pinch add a couple of verses of their own. Even though these songs cannot be called literature nevertheless they are still widely popular. The words and the tunes are not easily forgotten.